

TÜRK DENİZCİLİĞİNDE ÖNE ÇIKAN METAFORLARA İLİŞKİN BİR ANALİZ AN ANALYSIS OF PROMINENT METAPHORS OF TURKISH MARITIME

Gökçe Çiçek CEYHUN*

Öz

Bu araştırmanın temel amacı Türk denizciliğinde öne çıkan metaforları tespit etmek ve bunları analiz ederek kavramsal bir bakış açısı geliştirmektir. Gerçek ifadeleri farklı kavramsal betimlemelerle veya benzetmelerle ortaya koyan metaforlar, dil çalışmalarının gelişiminde ve ilerlemesinde önemli bir role sahiptir. Farklı meslek gruplarında alana özgü olarak geliştirilen ve kullanılan metaforlar, çoğu zaman söz konusu ifadenin sadece o alanda çalışan kişiler tarafından anlamlandırılmasına neden olmaktadır. Hatta bu türdeki metaforlar, sadece farklı meslek gruplarına özgü olmakla kalmayıp ülkeden ülkeye ve kültürden kültüre de değişiklik göstermektedir. Bu şekilde kendine has mesleki metaforları barındıran çalışma alanlarından biri de denizcilik sektörüdür. Bu araştırmanın amacı, denizcilik mesleğinde öne çıkan metaforları tespit ederek ne anlama geldiklerini ortaya koymak ve okuyucuya belki de ilk kez karşılaşacakları ifadeleri açıklayarak, denizcilik sektörüne ilişkin farklı bir bakış açısı geliştirmeyi sağlamaktır.

Araştırma kapsamında ayrıntılı bir literatür çalışması yapılmasının ardından odak grup görüşmesi ve delfi teknikleri kullanılarak mesleğinde en az on yıl tecrübeli kaptanların görüşlerine başvurulmuştur. Gerek literatür taramasıyla gerekse araştırma sürecine katılan kaptanlardan elde edilen görüşler derlenerek denizcilik alanında en sık kullanılan metaforlar ortaya konmuş ve bu metaforlar üzerinde görüş birliğine varılması hedeflenmiştir. Bu yönüyle çalışma, denizcilik gibi kendine özgü mesleki özellikler barındıran bir alanda metaforik bir analizi içermesinden dolayı alanında bir ilk olma niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Denizciliği, Metaforlar, Delfi Tekniği, Odak Grup Görüşmesi.

Abstract

The main purpose of this research is to identify the metaphors that stand out in Turkish maritime and to develop a conceptual perspective by analyzing them. Metaphors that express real expressions with different conceptual descriptions have an important role in the development and progression of language studies. Due to the fact that the metaphors that are developed and used in a specific area in different occupational groups, they are usually understood only by those working in that field. In fact, such metaphors are not only specific to different professions, but also vary from country to country and from culture to culture. In this way, maritime sector is one of the working areas which have its own professional metaphors. The purpose of this study is to identify the metaphors that stand out in the maritime profession what they mean and to provide a different perspective on the maritime sector by explaining the expressions and to explain the meanings of maritime metaphors to the readers who encounter to these expressions for the first time.

After conducting a detailed literature study within the scope of the research, the opinions of the 10 years experienced captains were applied to the profession by using focus group interview and delphi techniques. Both the literature review and the opinions obtained from the captains participating in the research process were compiled and metaphors that used most frequently in the maritime field have determined and it was aimed to reach a consensus on these metaphors.

In this respect, the study is a first in its field because it includes a metaphoric analysis in maritime field which includes specific features.

Keywords: Turkish Maritime, Metaphors, Delphi Technique, Focus Group Discussion.

1. GİRİŞ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Metaforlar, beyin fonksiyonunun güçlü birer enstrümanı olarak ifade edilebilir ve bu yönüyle insanlar düşünürken gerçekleri metaforlar açısından bir çerçeveye yerleştirirler. Doğal olarak sıradan kavramsal sistemlerimizin çoğu metaforlara dayanır. Olayların metaforik anlayışı dilden bağımsız olarak gelişir ve bu metaforlar, dil çalışmalarının teorik gelişiminde yeni ufuklar açan bir öneme sahiptir (Mai, 2017).

En genel ifadeyle metafor kavramı, bir olguyu başka bir olguyla açıklamak anlamına gelmektedir. Son dönemlerde pek çok çalışmada kavramsal ve keşifsel bir araç olarak metaforlara çokça ilgi gösterilmektedir. Genellikle metaforlar kavramsal ayrımların altında yatan teorik perspektifleri sistemli bir şekilde düzenlemekte kullanılmakta ve pratik çıktılar sağlamaktadır. Diğer taraftan metaforlar, bir yönüyle hayatta ilgili bilgi sağlarken diğer taraftan doğru bir şekilde anlaşılmayı ve hatırlanmayı da garanti ederler (Siano et.al., 2017). Aslında metaforlar bir yönüyle soyut ifadeleri daha yüksek seviyelerde tasarlamaya yarayan kavramları ifade ederken, diğer yönüyle de yaratıcılığın ve sosyal gerçekliğin yorumlanmasını kolaylaştıran açıklayıcı araçlardır. Bu yönüyle bir gerçeği izah etmede kullanılan metaforlar, güçlü birer rehber niteliğindedir ve tecrübe temeline dayanan çeşitli davranışların sonuçlarıdır. Dahası metaforlar, yeni bakış açılarını ortaya çıkaran, daha özgün şekilde düşünmeyi ve davranmayı teşvik eden güçlü

* Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, gokce.ceyhun@btu.edu.tr

katalizörlerdir (Mai, 2017). Örgütsel çalışmalarda metaforlar, moral ve bağlılığı arttırmada birer araç olarak kullanılırken, yöneticilere de yeni bakış açıları sunmaktadır.

Şüphesiz böylesine büyük bir etkiye sahip ifadeleri gözden geçirmek, kategorize etmek, değerlendirmek ve bu ifadelerin gücünü ortaya çıkarmak her alanda olduğu gibi denizcilik alanında da literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Denizcilik gibi son derece spesifik özellikler barındıran bir alanda öne çıkan metaforları tespit etmek, bir yandan günlük yaşantıda ya da çalışma hayatında denizcilikle ilgili çok sık duyulan bazı benzetmelerin neler olduğunu ortaya koyacak, diğer taraftan ise bu benzetmelerin neden yapıldığını açıklayarak okuyucunun bu kavramsal tanımlamaların detaylarını anlamlandırmasını sağlayacaktır.

2. TÜRK DENİZCİLİĞİNDE ÖNE ÇIKAN METAFORLARA İLİŞKİN LİTERATÜR

Denizcilik alanı kendine özgü mesleki bir jargonu içeren ve çoğu zaman sadece alanında uzman kişiler tarafından anlamlandırılabilen metaforların kullanıldığı bir çalışma mecrasıdır. Söz konusu alanda sık kullanılan metaforların tespiti için çeşitli sözlükler ve bu alanda yapılmış bilimsel çalışmalar incelenerek en sık kullanılan ve çalışan herkes için aynı anlamı ifade eden benzetmeler üzerinde durulmuştur.

Amaca yönelik olarak Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (UDHB) tarafından yayınlanan denizcilik terimleri sözlüğü (www.atlantis.udhb.gov.tr/ ve internette yer alan çeşitli sözlükler (www.taussmarine.com, www.leventmarina.com.tr, www.edoc.site.com) gibi kaynaklar referans alınmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından yayınlanan Türkçe sözlük (<http://www.tdk.gov.tr/>) ile kavramlar karşılaştırılmış ve analiz edilmiştir. Bu anlamda göze çarpan metaforlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- **Abramak:** TDK sözlüğüne göre abramak kelimesi başarmak, korumak ve muhafaza etmek gibi anlamları ifade etmektedir. Ancak denizcilikte bu terim teknenin zor hava şartlarında, değişen koşullar karşısında, en iyi şekilde kontrol altına alınması, komuta edilmesi anlamına gelmektedir.
- **Açığa çıkmak:** TDK sözlüğüne göre açığa çıkmak ifadesi, belli olmak ve anlaşılacak manasında kullanılırken denizcilikte açığa çıkmak, iskele veya sahildeki bir teknenin bulunduğu yerden ilgisini keserek önceki yerine göre daha uzağa gitmesi ya da mendirek içindeki teknenin mendireğin dışına çıkması anlamına gelmektedir.
- **Açıkta eğlenmek:** TDK sözlüğüne göre eğlenmek, hoşça vakit geçirmek anlamında kullanılmaktadır. Ancak denizcilikte açıkta eğlenmek, bir teknenin sahilinden veya iskeleden ya da limandan açıkta, kıyıda yeterince neta (emniyetli mesafede olmak) olacak şekilde demirlemeden uzakta beklemesini ifade etmektedir.
- **Açılmak:** TDK sözlüğüne göre pek çok anlamı olan açılmak kelimesi, temel olarak açma eylemine konu olmayı ifade etmektedir. Ancak denizcilikte açılmak, sahilinden ya da deniz üzerinde bulunan herhangi bir yerden ayrılıp uzaklaşmak anlamına gelmektedir.
- **Apazlama:** TDK sözlüğüne göre avuçlamak anlamına gelmekte iken, denizcilikte bir teknenin bordasına dik olarak esen rüzgâr ve bu rüzgâr ile yapılan seyir anlamına gelmektedir.
- **Ayı bacağı:** Denizcilikte çifte yan yelkenlerinin iskotalarından birini sancak diğerini iskele taraftan kullanarak pupadan alınan rüzgârla yapılan seyir (pupa seyri) anlamına gelmektedir.
- **Bakla:** TDK sözlüğüne göre baklagillerden yeşil kabuklu bitki anlamına gelirken, denizcilikte bakla dendiğinde zincirin halkaları akla gelmektedir.
- **Bank:** TDK sözlüğüne göre çoğunlukla parklarda ve bahçelerde oturulacak sıra anlamına gelen bank sözcüğü, denizcilikte deniz yüzeyine yakın ve zaman zaman su yüzeyine çıkan sığlık ve kayalık yerlerdir.
- **Baston:** TDK sözlüğüne göre yürürken dayanmaya yarayan, ağaç veya metalden yapılan araç anlamına gelen baston kavramı, denizcilikte Ana civadranın (geminin baş tarafından havaya doğru uzanan direk) üzerinde ileriye doğru uzatılmış çubuk anlamında kullanılmaktadır.
- **Boş vermek:** TDK sözlüğüne göre aldırılmamak anlamına gelen boş vermek kavramı, denizcilikte gevşek bir halatı germek için fazlasını çekmek anlamında kullanılmaktadır.
- **Ceviz:** TDK sözlüğüne göre ceviz, cevizgillerin örnek bitkisi olan, uzun ömürlü, gövdesi kalın, kerestesi değerli, yurdumuzda çok yetişen ağaç anlamına gelirken, denizcilikte değişik yöntem ve tekniklerle halatların çımalarına yapılan, halatları tutabilmek için, uzak bir mesafeye atabilmek için veya süs olarak yapılan düğümler.
- **Çalım:** TDK sözlüğüne göre karşıdakini etkilemek amacıyla yapılan abartılı davranış anlamına gelmekte. Ancak denizcilikte gemilerde baş bodoslamının omurga ile ve gemi üst yapılarının yatay düzlem ile yaptığı açıdır.

- **Gaga:** TDK sözlüğüne göre genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ anlamındadır. Denizcilikte gaga, demirin iki ucundaki tırnakların en uç kısmına verilen addır.
- **İğnecik:** İğne ile ilgili gibi görünse de denizcilikte dümenin kış bodoslamaya bağlanabilmesi için, erkek ve dişi olarak konmuş olan menteşe anlamına gelmektedir.
- **Karanfil:** TDK sözlüğüne göre karanfil, karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi anlamına gelirken, denizcilikte üzerine bir şey bağlamak veya asmak için iki yer arasına girilen halat anlamında kullanılmaktadır.
- **Koç boynuzu:** İlk anlamına bakıldığında damızlık erkek koyunun boynuzları akla gelirken, denizcilikte baş ve kış omuzluklar ile metaforaların üzerinde bulunan ve halat volta etmek için kullanılan boynuz şeklinde iki kulaklı madenlerdir.
- **Kurt ağzı:** İlk anlamına bakıldığında köpekçillerden etçil ve memeli hayvan olan kurdun ağzı akla gelirken, denizcilikte kurt ağzı içinde halat geçmesi için güverte üzerinde bas ve kış omuzluklarına monte edilen demir yastıklar anlamında kullanılmaktadır.
- **Omurga:** TDK sözlüğüne göre omurga, sırt boyunca uzanarak vücuda destek sağlayan, kemikten, kırıkardan veya her ikisinden oluşan, içinde omuriliği barındıran kemik yapıyı ifade etmektedir. Denizcilikte ise omurga, postaların bağlandığı, baştan kışa kadar uzanan ağaç ya da demir kısma verilen addır.
- **Sakal:** TDK sözlüğüne göre sakal, yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü anlamına gelmektedir. Ancak denizcilikte sakal, gemi karinasında oluşan yosun, deniz kabukları, midye vb. anlamına gelmektedir.
- **Şapka:** Günlük dilde başlık anlamında kullanılan şapka, denizcilikte direklerin üst uçlarına geçirilmiş yuvarlak tablaya verilen addır.
- **Volta atmak:** TDK sözlüğüne göre bir aşağı bir yukarı dolaşmak anlamına gelen volta atmak, denizcilikte zincirin demire ya da iki demir zincirinin birbirine dolaşması anlamına gelmektedir.
- **Yelpaze:** TDK sözlüğüne göre ilk anlamı, sallandığında küçük bir hava akımı yapan ve özellikle yüzü serinletmeye yarayan, katlanabilir, taşınabilir araç olarak belirtmekte olan yelpaze terimi, denizcilikte dümenin su içindeki en geniş kısmı anlamında kullanılmaktadır.

3. YÖNTEM

Denizcilik alanında öne çıkan metaforları tespit edebilmek için öncelikle ayrıntılı bir literatür çalışmasına başvurulmuştur. Literatür taraması sonucu elde edilen bilgilerden hareketle özellikle denizcilik alanında kullanılan metaforlara ilişkin değerlendirmenin konuyla ilgili uzmanların yani kaptanların mesleki deneyim ve tecrübelerinden faydalanılarak geliştirilmesi gereğinden dolayı sırasıyla Odak Grup Tekniği ve Delfi Tekniğine başvurulmuştur.

Odak grup görüşmesi, yöntemin mantığına uygun olarak, belirli yönergeler çerçevesinde gerçekleştirilen görüşmeler yolu ile katılımcıların şahsi görüşlerinin ön planda tutularak fikirlerinin alındığı nitel bir veri toplama tekniğidir. Sosyal bilimlerde birebir görüşmeler ve anketlerle birlikte kullanılan odak grup tekniği, en sistematik veri toplama yöntemlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu teknikte amaç, katılımcıların deneyimlerine, eğilimlerine, ilgilerine, tutumlarına ve duygularına dair detaylı ve derinlemesine nitel bilgiler elde etmektedir (Çokluk, vd., 2011). Bu çalışma kapsamında mesleğinde en az 10 yıl deneyimi olan ve demografik olarak benzer özelliklere sahip 6 kişiden oluşan bir ekip ile odak grup görüşmesi yürütülmüştür.

Delfi tekniği ise bilimsel araştırmalarda özellikle çalışma alanıyla ilgili literatürün ve uzman sayısının az olduğu durumlarda, konuya vakıf olan uzmanlardan oluşan bir komite aracılığıyla, katılımcıların deneyimlerine dayalı bilgi birikimlerini ortaya çıkarabilmek için kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Tamamen kişilerin öznel yargılarına dayandığından dolayı bu yöntem sonucunda elde edilen değerlendirmeler, mutlak sonuçlar anlamına gelmese de özellikle üzerinde görüş birliğine varılmış olan metaforlar, araştırma kapsamında önemli verileri teşkil etmektedir. Söz konusu araştırma kapsamında odak grup çalışmasına katılan 6 uzmandan elde edilen görüşler 5'li Likert ölçeğine göre derlenmiş ve Delfi tekniğini uygulamak üzere konunun uzmanı olan yani mesleğinde en az 10 yıl deneyimli toplam 15 kılavuz kaptana iletilmiştir.

Katılımcılardan 5'li Likert yönteminin uyarıldığı metaforlara ilişkin ifadelere katılma düzeylerini belirtmeleri istenmiştir. İfadeler 1'den 5'e kadar; 1: Tamamen katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılmıyorum, şeklinde sınıflandırılmıştır. Soru formunun sonunda ise katılımcılardan literatüre göre belirlenen metaforların haricinde kullandıkları başka metaforlar var ise bunları da belirtmeleri istenmiştir.

Böylelikle uzman grubu tarafından yapılan çalışma ile alanda en çok kullanılan metaforlar tespit edilmeye çalışılmış ve bu kavramlar üzerinde gerek anlam birliği gerekse metaforik açıklamalar açısından bir görüş birliğine varılması hedeflenmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Delfi tekniğinde araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi kapsamında çeşitli hesaplamalar yapmak mümkündür. Bu çalışmada “Uzlaşma Derecesi Oranı (UDO)” nun belirlenmesine yönelik hesaplama kullanılmıştır. Bu hesaplama yönteminde hedef, uzmanların farklı ifadelerle katılım yüzdeleri belirlemektir. “Uzlaşma Derecesi Oranı” nun belirlenmesinde kullanılan formül aşağıdaki gibidir:

$$UDO = \frac{\text{Katıldığı Belirten Fikirler Toplamı} + \text{Katılmadığını Belirten Fikirler Toplamı}}{\text{Katılımcılar Tarafından Açıklanan Tüm Fikirlerin Toplamı}}$$

Araştırma formuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde; katıldığı belirten fikirler toplamı 311, katılmadığını belirten fikirler toplamı 33 ve katılımcılar tarafından açıklanan tüm fikirlerin toplamının 352 (8 ifade kararsız) olduğundan UDO formülü uygulandığında, oran %97 bulunmuştur. Hesaplanmış olan bu uzlaşma oranı dikkate alınarak her bir ifade için ayrı ayrı uzlaşma yüzdeleri hesaplanmış ve bulunan yüzdelere, uzlaşma oranına eşit ya da ondan büyük olan ifadelerde konsensüs sağlandığı tespit edilmiştir. Buna göre katılımcılara sunulan toplam 22 metafordan 8’inde tam uzlaşma sağlanmıştır ve metaforlara ilişkin uzlaşma oranlarıyla ilgili ayrıntılar Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1. Metaforlara İlişkin Uzlaşma Oranları

Metaforlar	Metaforlar Üzerinde Uzlaşma Yüzdesi
1 Abramak: TDK sözlüğüne göre abramak kelimesi başarmak, korumak ve muhafaza etmek gibi anlamları ifade etmektedir. Ancak denizcilikte bu terim teknenin zor hava şartlarında, değişen koşullar karşısında, en iyi şekilde kontrol altına alınması, komuta edilmesi anlamına gelmektedir.	86%
2 Açığa çıkmak: TDK sözlüğüne göre açığa çıkmak ifadesi, belli olmak ve anlaşılmak manasında kullanılırken denizcilikte açığa çıkmak, iskele veya sahildeki bir teknenin bulunduğu yerden ilgisini keserek önceki yerine göre daha uzağa gitmesi ya da mendirek içindeki teknenin mendireğin dışına çıkması anlamına gelmektedir.	100%
3 Açıkta eğlenmek: TDK sözlüğüne göre eğlenmek, hoşça vakit geçirmek anlamında kullanılmaktadır. Ancak denizcilikte açıkta eğlenmek, bir teknenin sahilinden veya iskeleden ya da limandan açıkta, kıyıda yeterince neta (emniyetli mesafede olmak) olacak şekilde demirlemeden uzakta beklemesini ifade etmektedir.	66%
4 Açılmak: TDK sözlüğüne göre pek çok anlamı olan açılmak kelimesi, temel olarak açma eylemine konu olmayı ifade etmektedir. Ancak denizcilikte açılmak, sahilinden ya da deniz üzerinde bulunan herhangi bir yerden ayrılıp uzaklaşmak anlamına gelmektedir.	93%
5 Apazlama: TDK sözlüğüne göre avuçlamak anlamına gelmekte iken, denizcilikte bir teknenin bordasına dik olarak esen rüzgâr ve bu rüzgâr ile yapılan seyir anlamına gelmektedir.	80%
6 Ayı bacağı: Denizcilikte çifte yan yelkenlerinin iskotalarından birini sancak diğerini iskele taraftan kullanarak pupadan alınan rüzgârla yapılan seyir (pupa seyri) anlamına gelmektedir.	100%
7 Bakla: TDK sözlüğüne göre baklagillerden yeşil kabuklu bitki anlamına gelirken, denizcilikte bakla dendiğinde zincirin halkaları akla gelmektedir.	100%
8 Bank: TDK sözlüğüne göre çoğunlukla parklarda ve bahçelerde oturulacak sıra anlamına gelen bank sözcüğü, denizcilikte deniz yüzeyine yakın ve zaman zaman su yüzeyine çıkan sığlık ve kayalık yerlerdir.	93%
9 Baston: TDK sözlüğüne göre yürürken dayanmaya yarayan, ağaç veya metalden yapılan araç anlamına gelen baston kavramı, denizcilikte Ana civadranın (geminin baş tarafından havaya doğru uzanan direk) üzerinde ileriye doğru uzatılmış çubuk anlamında kullanılmaktadır.	80%
10 Boş vermek: TDK sözlüğüne göre aldırılmak anlamına gelen boş vermek kavramı, denizcilikte gevşek bir halatı germek için fazlasını çekmek anlamında kullanılmaktadır.	46%
11 Ceviz: TDK sözlüğüne göre ceviz, cevizgillerin örnek bitkisi olan, uzun ömürlü, gövdesi kalın, kerestesi değerli, yurdumuzda çok yetişen ağaç anlamına gelirken, denizcilikte değişik yöntem ve tekniklerle halatların çımalarına yapılan, halatları tutabilmek için, uzak bir mesafeye atabilmek için veya süs olarak yapılan düğümler.	93%
12 Çalım: TDK sözlüğüne göre karşıdakini etkilemek amacıyla yapılan abartılı davranış anlamına gelmekte. Ancak denizcilikte gemilerde baş bodoslanının omurga ile ve gemi üst yapılarının yatay düzlem ile yaptığı açıdır.	66%
13 Gaga: TDK sözlüğüne göre genellikle kuşlarda ağız bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ anlamındadır. Denizcilikte gaga, demirin iki ucundaki trnakların en uç kısmına verilen addır.	93%

14	İğnecik: İğne ile ilgili gibi görünse de denizcilikte dümenin kış bodoslamaya bağlanabilmesi için, erkek ve dişi olarak konmuş olan menteşe anlamına gelmektedir.	93%
15	Karanfil: TDK sözlüğüne göre karanfil, karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi anlamına gelirken, denizcilikte üzerine bir şey bağlamak veya asmak için iki yer arasına girilen halat anlamında kullanılmaktadır.	100%
16	Koç boynuzu: İlk anlamına bakıldığında damızlık erkek koyunun boynuzları akla gelirken, denizcilikte baş ve kış omuzluklar ile metaforaların üzerinde bulunan ve halat volta etmek için kullanılan boynuz şeklinde iki kulaklı madenlerdir.	100%
17	Kurt ağzı: İlk anlamına bakıldığında köpekçillerden etçil ve memeli hayvan olan kurdun ağzı akla gelirken, denizcilikte kurt ağzı içinde halat geçmesi için güverte üzerinde bas ve kış omuzluklarına monte edilen demir yastıklar anlamında kullanılmaktadır.	100%
18	Omurga: TDK sözlüğüne göre omurga, sırt boyunca uzanarak vücuda destek sağlayan, kemikten, kırkırdaktan veya her ikisinden oluşan, içinde omuriliği barındıran kemik yapıyı ifade etmektedir. Denizcilikte ise omurga, postaların bağlandığı, baştan kıça kadar uzanan ağaç ya da demir kısma verilen addır.	100%
19	Sakal: TDK sözlüğüne göre sakal, yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü anlamına gelmektedir. Ancak denizcilikte sakal, gemi karinasında oluşan yosun, deniz kabukları, midye vb. anlamına gelmektedir.	93%
20	Şapka: Günlük dilde başlık anlamında kullanılan şapka, denizcilikte direklerin üst uçlarına geçirilmiş yuvarlak tablaya verilen addır.	93%
21	Volta atmak: TDK sözlüğüne göre bir aşağı bir yukarı dolaşmak anlamına gelen volta atmak, denizcilikte zincirin demire ya da iki demir zincirinin birbirine dolaşması anlamına gelmektedir.	53%
22	Yelpaze: TDK sözlüğüne göre ilk anlamı, sallandığında küçük bir hava akımı yapan ve özellikle yüzü serinletmeye yarayan, katlanabilir, taşınabilir araç olarak belirtilmekte olan yelpaze terimi, denizcilikte dümenin su içindeki en geniş kısmı anlamında kullanılmaktadır.	100%

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türk denizciliğinde öne çıkan metaforları tespit etmek ve bunları analiz ederek kavramsal bir bakış açısı geliştirmek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda iki tür veri elde edildiğinden söz etmek mümkündür. Toplam 22 metaforun ortaya konulduğu bu araştırma kapsamında birinci grup veri, uzlaşma derecesi olarak tespit edilen %93 oranının üzerinde kalan metaforları teşkil etmektedir. Yani katılımcılar tarafından Türk denizciliğinde öne çıkan ve en sık kullanıldığı ifade edilen metaforlar, “açığa çıkmak”, “ay bacağı”, “bakla”, “karanfil”, “koç boynuzu”, “kurt ağzı”, “omurga” ve “yelpaze” kavramlarıdır. İkinci grup veri ise %97 olan uzlaşma oranının altında kalmakla birlikte %80 ve daha yukarı bir oranla üzerinde konsensüs sağlanan yani Türk denizciliğinde büyük oranda kullanılan ifadelerdir. Bu ifadeler ise, “açılmak”, “apazlama”, “bank”, “baston”, “ceviz”, “gaga”, “iğnecik”, “sakal” ve “şapka” ifadeleridir. Ayrıntılı bir literatür çalışmasının ardından odak grup ve delfi tekniği kullanmak suretiyle mesleğinde en az on yıl tecrübeli kaptanların görüşlerine başvurulmuş olan bu çalışmada, katılımcılar arasında görüş birliği sağlanarak denizcilik alanında en sık kullanılan metaforlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle çalışma, denizcilik gibi kendine özgü nitelikler barındıran bir alanda metaforik bir analizi içermesinden dolayı alanında bir ilk olma niteliği taşımakla birlikte bir takım eksiklikleri de beraberinde getirmiştir. Türkiye’de denizcilik mesleğinde on yıl deneyimli kaptanların 15’ine ulaşılan bu araştırmanın, gelecekte daha fazla kişiye ulaştırılarak geliştirilmesi mümkündür. Özellikle ileriki çalışmalarda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile ortaklaşa bir süreç yürütülerek daha fazla kaptanın araştırma sürecine katılması sağlanabilir. Doğal olarak daha fazla katılımcının varlığı, araştırma kapsamında daha fazla görüş elde edilebilmesine imkân sunarak araştırmanın gelecekte elde edilecek sonuçlarına kayda değer ölçüde etkide bulunacaktır. Diğer taraftan bu araştırma mevcut koşullar altında sadece Türkiye’de görev yapan Türk kaptanlar ile sınırlı tutulmuştur. Ancak ileriki süreçte bu araştırma, Türkiye ile sınırlı tutulmayıp uluslararası literatür taranarak farklı ülkelerde denizcilik alanında kullanılan farklı metaforlar ele alınarak karşılaştırmalı bir çalışma yapılarak uluslararası ölçekte geliştirilip iletilmeye uygundur.

KAYNAKÇA

- Çokluk, Ömay vd. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 95-107.
- Mai Nguyen-Phuong-Mai, (2017). A Critical Analysis of Cultural Metaphors and Static Cultural Frameworks with Insight from Cultural Neuroscience and Evolutionary Biology. *Cross Cultural & Strategic Management*, Vol. 24 Issue: 4, pp.530-553.
- Siano, Alfonso vd. (2017). The Role of Physical Metaphors for Decision-making in Integrated Corporate Communication. *The Bottom Line*, Vol. 31 No. 1, 2018, pp. 42-55.
- <http://www.tdk.gov.tr/> [Erişim: 20.08.2018]
- <https://atlantis.udhb.gov.tr/sozluk/> [Erişim: 15.09.2018]
- <https://edoc.site/denizcilik-terimleri-pdf-free.html> [Erişim: 15.09.2018]
- <http://www.taussmarine.com/index.php/denizcilik-terimleri-sozlugu/> [Erişim: 10.06.2018]
- http://www.leventmarina.com.tr/assets/pdf/denizcilik_terimleri.pdf [Erişim: 10.06.2018]